

Jerin Littafan Shi'a Na 10

Wajabcin

Yakar Bidi'a

Umar Labdo

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Gabatarwa

Godiya ta tabbata ga Allah Ubangijin talikai. Tsira da aminci su tabbata ga shugabanmu Annabi Muhammad da Alayensa da Sahabbansa da waƙanda suka bi Sunnarsa har zuwa ranar sakamako.

Bayan haka, wasu ‘yan uwa Musulmi suna ganin cewa kira zuwa ga tafarkin Sunna, da yaƙar bidi’a, wata tsatsuba ce da ƙaƙale da tsaurin ra’ayi. Wasu ma suna ganin irin wannan kira kalan faɗa ne da neman tashin hankali. Irin waɗan nan mutane suna ganin cewa, ya isa su zama su Musulunci ne kawai; ba ruwansu da wata Sunna! Suna zaton cewa ita ma Sunna wata ƙungiya ce kamar sauran ƙungiyoyi, saboda haka kira zuwa ga Sunna, a ganinsu, kira ne zuwa ga ƙungiyanci, haka nan bin Sunna bin wata ƙungiya ne!

Babu shakka wannan fahimta da wannan ra’ayi suna nuna rashin sani a fili. Abu na farko da masu irin wannan fahimata suka jahilta shi ne cewa, Sunna ita ce Musulunci, domin ma’anar Sunna shi ne tafarkin Annabi (SAW). Bidi’a kuma, kamar yadda abin yake hatta a karin maganar Hausawa, ita ce kishiyar Sunna. Saboda haka ita kishiyar Musulunci ce.

A haƙiƙa, duk wanda ya san ma’anar Sunna, ya san abinda Allah Maɗaukaki ya faɗi dangane da Sunna, ya san abinda Manzon Allah (SAW) ya faɗi dangane da Sunna, ba zai tafi a kan waccan fahimta da wancan ra’ayi da aka ambata a sama ba.

Haka nan, duk wanda ya san ma’anar bidi’a, ya san abinda Allah Maɗaukaki ya faɗi dangane da bidi’a, ya san abinda Manzon Allah (SAW) ya faɗi dangane da bidi’a, ba zai yi bidi’a ba, ba zai yi wasa da yaƙar bidi’a ba.

Don haka, a taƙaice, rashin sani shi ne babban abinda yake hana mutane bin Sunna, kuma shi ne babban abinda yake sa mutane yin bidi’a.

Idan haka ne, ashe ya zama wajibi a kan malamai, da almajirai irina, su tashi tsaye wajen ilmantar da mutane da sanar da su ma'anar Sunna da matsayinta da kuma ma'anar bidi'a da sharrinta.

Wata fahimta kuma da wani ra'ayi da rashin sani ya haifar shi ne zaton cewa, Sunna bakuwa ce a kasar nan, bidi'a ita ce mai asali, 'yar gida.

Mutane da yawa da an ce "Sunna" abinda yake fara zuwa kwakwalensu shi ne "Izala", ko kuma "Salafiyya." Irin waƙƙan nan mutane yawanci ba su san kome ba dangane da Shaihu Usman Danfodiyo da tajdidinsa da jihadinsa. Ba su san cewa tutocin da suke kaƙawa a Kanwuri (fadar Sarkin Musulmi a Sakkwato) da Kofar Kudu (fadar Sarkin Kano) da Kofar Fada (fadar Sarkin Katsina) da sauran fadojin sarakunan Musulunci na kasar Hausa, duka an kulla su ne a kan Sunna ba. Ba su san cewa, wanan al'ummar, ina nufin al'ummar Musulmin Nijeriya, wacce ta kafu a sakamakon jihadin Danfodiyo da tajdidinsa, an gina ta ne a kan durakun Sunna ba.

Wanda duk ya san matsayin Sunna a tajdidin Danfodiyo da jihadinsa, ya san yadda raya Sunna da kashe bidi'a (Ihiya'us Sunna wa Ikhmadul Bidi'a) ya zama kashin bayan gwagwarmayar Shaihu da jihadinsa da tajdidinsa da daular da ya kafa da al'ummar da ya haifa,¹ ba zai dauki Sunna a matsayin bakuwa ba, ko kuma ya dauka cewa Izala ce ta kawo Sunna.

Ke nan matsalar duka ta rashin sani ce da jahilci. Saboda haka maganinta shi ne yada ilmi da yakar jahilci. Wannan kuma shi ne manufar wannan dan karamin littafi: yada ilmi dangane da ma'anar Sunna da muhimmancinta, da kuma yakar jahilci da sharrin bidi'a. Bayan karatun wannan littafi, ana fata, dalili zai bayyana a fili don me ya zama wajibi mu yaki bidi'a, mu yada Sunna.

Muna rokon Allah Madaukaki ya arzuta mu da tsarkin niyya da kyakkyawar fahimta da aiki mai nagarta.

¹ Domin ganin wannan, sai a duba littafinmu **Rayuwar Shehu Danfodiyo da Ayyukansa**.

Ma'anar Sunna da Bidi'a

Yaƙar bidi'a hidima ce ga Sunna; saboda biyun kishiyoyin juna ne. Sunna ba ta haɗuwa da bidi'a kamar yadda wuta ba ta haɗuwa da shiɓa. Haka nan fahimtar ɗaya na taimakawa a gane ɗayan; saboda ana gane abubuwa da fahimtar kishiyoyinsu. Wannan ya sa yake da muhimmanci mu fara da bayanin ma'anar ko wacce daga cikinsu.

Ma'anar Sunna

Sunna ita ce duk abinda ya fito daga Annabi (SAW) na magana ko aiki ko tabbatarwa ko sifa, da abinda yake nasa na halitta ko halayya, ko labarin rayuwa. Watau Sunna ita ce maganar Annabi (SAW) da aikinsa, da abinda aka faɗi ko aka aikata a gabansa ya tabbatar (bai musa ko ya hana ba), da halittarsa kamar launin fatarsa da kamannin fuskarsa da tsawon zatinsa, da halayyarsa kamar hakurinsa da cika alkawarinsa da jarumtarsa, da labarin rayuwarsa kamar tafiye-tafiyensa, da yaƙe-yaƙensa, da ma'amalarsa da mabiya ko magautansa, da sauransu.

Sunna, a takaice, ita ce duk abinda Manzon Allah (SAW) ya zo da shi na addini da shari'a da shiriya da haske. Duk gaba ɗaya; ba tare da gefe ba. Kuma wannan ya haɗa da Alkur'ani mai girma, saboda maganarsa da aka ce ana nufin duk abinda ya fito bakinsa, har da maganar Allah da ta gudana a kan harshensa, ya isar da ita ga al'umma. A takaicen takaicewa, Sunna ita ce Annabi ɗungurungum ɗinsa a matsayinsa na Jakadan Allah.

Saboda haka, Sunna ita ce Musulunci; ba daɗi, ba ragi.

Mai bin Sunna shi ne wanda yake bin maganar Annabi, umarni da haninsa; yake kwaikwayon aikin Annabi; yake riƙo da abinda Annabi ya tabbatar; yake koyi da halayyar Annabi; yake bin duddugin labarin Annabi domin koyi da kwaikwayawa.

Daga abinda ya gabata za mu fahimci cewa, mutum ba ya zama mai bin Sunnar Annabi (SAW) sai ya san Annabi (SAW). Sai ya san maganganunsa da ayyukansa da tabbace-tabbacensa da kamanninsa da halayensa da tarihin rayuwarsa. Wannan ya sa Ahalus Sunna suka mayar da ilmi mafi wajabcin wajibai.

Ilmin Alkur'ani da Hadisi da Sira (tarihin rayuwar Annabi) da ilmin al'amuran Sahabbai waƙanda suka rayu da Annabi (SAW) da maganganunsu da fikihunsu da sifofinsu da halayensu da tarihin rayuwarsu, da duk abinda yake da alaƙa da su.

Umarni da Bin Sunna a cikin Alkur'ani

Akwai ɗaruruwan ayoyi da suke umarni da bin Annabi (SAW) da koyi da shi, watau bin Sunnarsa, kuma suke nuna cewa bin sa shi ne bin Allah, kuma shi ne Musulunci. Za mu kawo 'yan misalai kaɗan:

“Kuma ku yi ɗa'a ga Allah da Manzonsa ko a yi muku rahama.” (Suratu Aali Imrana: 132).

“Kuma ku tsayar da salla, kuma ku bayar da zakka, kuma ku yi ɗa'a ga Manzo, ko kwa samu rahama.” (Suratul Nur: 56).

“Kuma abinda Manzo ya ba ku, to, ku riƙe shi, kuma abinda ya hane ku, to, ku bar shi.” (Suratul Hashr: 7).

“Lalle abin koyi mai kyau ya kasance gare ku daga Manzon Allah, ga wanda ya kasance yana fatan rahamar Allah da Ranar Lahira, kuma ya ambaci Allah da yawa.” (Suratul Ahzab: 21).

“To, a'aha! Ina rantsuwa da Ubangijinka (ya Muhammad), ba za su yi imani ba, sai sun yarda da hukuncinka ga abinda ya saba a tsakaninsu, sa'an nan ba su sami wani kunci a cikin zukatansu ba, daga abinda ka hukunta, kuma su sallama sallamawa.” (Suratun Nisa: 65).

Da wanin waɗan nan na ayoyi masu yawa da suke nuna wajabcin ɗa'a ga Annabi da yi masa biyayya da koyi da shi, wanda wannan shi ne bin Sunnarsa.

Hadisai da suke umarni da Bin Sunna

Har yau akwai hadisai da yawa da suke umarni da bin Sunna da koyi da Manzon Allah (SAW) da bin umarninsa da hanuwa ga barin hane-hanensa. Ga misalai kaɗan:

Manzo (SAW) ya ce, “Na umarce ku da bin Sunnata da Sunnar Khalifofi Shiryatattu. Ku yi riƙo da ita da kyau.”¹

A wani hadisin kuma ya ce, “Na bar muku abubuwa guda biyu, waƙanda idan kuka yi riƙo da su, ba za ku ɓata ba har abada: Littafin Allah da Sunnar Ma’aikinsa.”²

Har yau, a wani hadisin yana cewa, “Allah ya ni’imtar da mutumin da ya ji magana daga gare mu, ya kiyaye ta, ya isar da ita ga wasu.”³

Har yau dai, ya faɗi a wani hadisin. Ya ce, “Wata tawaga daga cikin al’ummata ba za su gushe ba suna masu rinjaye a kan gaskiya har Alkiyama ta tashi.”⁴

Da yake sharhi a kan hadisin, Imam Ahmad binu Hanbal, Allah ya rahamshe shi, ya ce: “Waƙan nan malaman Hadisi ke nan.”⁵ Har yau, Alkali Iyal, Allah ya jifan sa, ya yi ƙarin bayani a kan maganar Imam Ahmad, ya ce: “A nan Ahmad yana nufin kafatanin Ahalus Sunna da dukkan waƙanda suke bin tafarkin malaman Hadisi.”⁶

Ayoyi da hadisai da suka gabata suna nuna mana wajabcin bin Suunar Annabi (SAW) da kira zuwa gare ta da yaɗa ilminta. Kuma daga wannan za mu fahimci haramcin bin bidi’a, domin it kishiyar Sunna ce, da wajabcin yaƙar ta da bushe ta daga doron ƙasa.

Ma’anar Bidi’a

Malamai da dama sun yi bayanin ma’anar bidi’a a cikin littafansu. Mashahurin malamin Sunna, Alshadibi, ya ce: Bidi’a ita ce, “Kagaggiyar hanya a cikin addini, wacce ta yi kama da addini amma ba addinin ba ce, tare da nufin wuce gona da iri a bautar Allah Maƙaukaki.”⁷ Mujaddadi Usmanu Danfodiyo ya

¹ Abu Dawud da Tirmizi da Ibnu Maja sun ruwaito da hadisin.

²

³ Abu Dawud da Tirmizi da Ibnu Maja.

⁴ Bukhari da Muslim sun ruwaito shi.

⁵ Duba Sharhin Imam Nawawi a kan Sahih Muslim.

⁶ Sharhin Nawawi a kan Sahih Muslim.

⁷ Duba **Al’itisam** na Ibrahim binu Musa Alshadibi, bugun Madba’atut Tahrir, ba tarihi, mujalladi na 1 shafi na 127.

ce, “Bidi’a ita ce kagar wani abu a cikin addini wanda ya yi kama da addinin, amma ba ya cikin addini.”¹

Wadān nan bayanai na bidi’a sun fito da ma’anarta fili. Yawancin ayyukan bidi’a suna kama da addini domin suna daukar yanayinsa, amma su ba addinin ba ne saboda ba Annabi ne ya zo da su ba. Ba sa cikin maganganun Annabi (SAW) ko ayyukansa ko tabbatarwarsa ko sifarsa, ta halitta ko ta halayya, kuma ba sa cikin tarihin rayuwarsa.

Mu dauki misali da salatin bidi’a, wanda ba Annabi ne ya koyar da shi ba, amma wani malami ne ko waliyyi ko shaihi ya kago shi. Wannan salati yana iya yin kama da salati na shari’a ko na Sunna ko na Musulunci, saboda shi ma sunansa salati kuma Annabi (SAW) ake wa shi, amma da yake ba Annabin ne ya zo da shi ba to sai ya zama ba ya cikin addini, saboda shi kagen wani ne.

Mu dafa daukar misali da nafilfilun bidi’a, kamar sallar daren tsakiyar watan Sha’aban. Ka ga irin wannan nafila sallah ce, saboda tana da dukkan sifofin sallah kamar tsayuwa da karatu da ruku’i da sujada, amma da yake ba Manzon Allah (SAW) ne ya zo da ita ba, to sai ta zama ba ta cikin addini, saboda addini shi ne kawai abinda Manzo (SAW) ya zo da shi. Duk abinda ba Ma’aiki ne ya zo da shi ba, to wannan abin ba ya zama addini, kome kyawunsa a idanun wanda ya kago shi, ko wanda ya karɓa daga gare shi.

Ko misalign azumin bidi’a, kamar azumin watanni biyu da suke kira azumin tsofaffi. Ka ga azumi ne, da sahur da buɗa-baki, da yunwa da kishirwa, kamar azumin Musulunci, to amma ba ya cikin azumin Musulunci saboda ba Annabi (SAW) ne ya koyar da shi ba, wani ne kawai, ko wasu, suka kago shi wai don su yi ibada mai yawa, wanda shi ne ma’anar wuce gona da iri ɗin.

Ko fidda’u da ake taruwa ana yi wa mamaci a ranar uku, ko bakwai, ko arba’in da rasuwarsa. Ka ga wannan addu’a ce kuma Allah ake roka, amma da yake ba maganar Annabi ba ce bai ce a yi ba, ba aikinsa ba ne bai taɓa yi ba, ba tabbatarwarsa ba ce tunda wani bai yi haka a gabansa ya yi shiru ba, to wannan addu’a ta zama bidi’a kuma Allah ba zai karɓe ta ba, sai ma ciko ya biyo gyartai idan ba’a gamu da gafarar Allah ba.

¹ A duba **Ihya’us Sunna wa Ikhmadul Bidi’a** na Usmanu Danfodiyo, bugun Darul Fikir, Bairut, 1962, shafi na 22.

To wannan a takaice ita ce bidi'a: abinda ba'a ji daga Annabi (SAW) ba, ba'a ga ya aikata be, ba'a aikata a gabansa ya yaba ko ya yi shiru ba, kuma ba halinsa ba ne ba sifarsa ba ce, sai dai kurum ya yi kama da ɗayan waɗan nan. To ai kama da wane ba ta wane. Allah ya ganar da mu.

Hani ga barin Bidi'a daga Alkur'ani

Akwai ayoyi a cikin Littafin Allah mai tsarki waɗanda suke nuni ga hani ga barin bin duk wata hanya saɓanin hanyar da Annabi (SAW) ya zo da ita, wacce ita ce hanyar Allah, kamar faɗin Allah Maɗaukaki, “Kuma lalle wannan ne tafarkina, yana madaidaici: sai ku bi shi, kuma kada ku bi wasu hanyoyi, su rarrabu da ku daga barin hanyata. Wannan ne Allah ya yi muku wasiyya da shi, ko kuna samun taƙawa.” (Suratul An'am: 153).

Wannan aya Manzon Allah (SAW) ya fassara ta da kansa ta wata hanya mai ƙaye, kamar yadda Abdullahi binu Mas'ud (RA) ya ruwaito. Ya ce: Manzon Allah (SAW) ya zana wani zane da hannunsa, sa'an nan ya ce, “Wannan ne tafarkin Allah yana madaidaici.” Kuma ya yi zane a daman wannan zanen da hagunsa (kamar surar ƙayar kifi), sa'an nan ya ce, “Waɗan nan ne hanyoyi. Babu wata hanya daga cikinsu face akwai shaidan a kanta yana kira zuwa gare ta.” Sa'an nan ya karanta: “Kuma lalle wannan ne tafarkina, yana madaidaici: sai ku bi shi, kuma kada ku bi wasu hanyoyi, su rarrabu da ku daga barin hanyata.”¹

Idan mai karatu ya dubi wannan aya da idanun basira, ya auna ta da ma'aunin hankali, zai fahimci cewa tana nuni ga hanyoyin da shaidanu suke yin kira zuwa gare su waɗanda sune bidi'o'i; domin hanyar Allah ita ce hanyar Annabi, kuma guda ɗaya ce madaidaiciya, duk wata hanya wacce ba ita ba, to babu ruwan Annabi da ita, kuma ta zama bidi'a.

Haka nan sauran ayoyi da suke kira izuwa riƙo da igiyar Allah, suna hani ga barin rarraba, duka suna nuni ga tafarkin Allah da Annabi, wanda shi ne abinda Manzo (SAW) ya zo da shi, shi ne Sunna, shi ne Musulunci, suna hani ga barin bin

¹ Ahmad da Ibnu Maja suka ruwaito hadisin kuma Albani ya inganta shi a cikin littafinsa, **Zilalul Jannah fi Tikhriji Ahadis Sunnah.**

tafarkin shaidan. Domin tafarkan biyu ne kawai; daga na Allah da Annabi, sai na shaidanu.

Hadisai da suke Hani ga barin Bidi'a

Imam Muslim ya fitar da hadisi a cikin **Sahihinsa** cewa, Manzon Allah (SAW) ya kasance yana fadi a cikin huduba, bayan ya godewa Allah ya yi masa kirari, “Wanda Allah ya shirye shi babu mai batar da shi, kuma wanda ya batar da shi babu mai shiriya tasa. Mafi alherin zance Littafin Allah kuma mafi alherin shiriya shiriyar Muhammad. Mafi sharrin al'amura kagaggunsu kuma dukkan kagaggen al'amari bidi'a ne.”¹

A wata ruwayar, yana cewa: “Kashedin ku da kagaggun al'amura; lallai mafi sharrin al'amura su ne kagaggunsu. Dukkan kagaggen al'amari bidi'a ne, kuma dukkan bidi'a bata ce.”²

Yaƙar Bidi'a Aikin Mabiyan Annabawa

Imam Muslim ya ruwaito cewa, Annabi (SAW) ya ce: “Babu wani Annabi da Allah ya aiko a cikin wata al'umma gabanina face ya kasance a cikin al'ummarsa yana da mataimaka da Sahabbai wadanda suke riƙo da Sunnarsa, su yi koyi da umarninsa. Sa'an nan daga baya, sai wasu masu mayewa su maye musu, su riƙa fadin abinda ba sa aikatawa, suna aikata abinda ba'a umarce su da shi ba. Wanda ya yaƙi wadan nan da hannunsa, to shi mumini ne, wanda ya yaƙe su da harshensa, shi ma mumini ne. Haka nan, wanda ya yaƙe su da zuciyarsa, shi ma mimini ne. Amma a bayan haka babu imani koda na kwayar zarra.”³

Wannan hadisi ingantacce yana nunawa a fili cewa, alamar rashin imani ne mutum ya ga ana bidi'a bai hana ba, idan yana iyawa. Idan ko har ba ya iyawa, to wajibi ne ya kyamaci abin a zuciyarsa, ya nesanci masu aikatawa. Wannan shi ne mafi karancin abinda Musulmi zai iya yi, kuma wanda ya gaza haka, to babu imani a gare shi ko kankane.

¹ **Sahihu Muslim**, kitabul Jum'ah.

² **Sunanu Ibni Maja**, Almuqaddimah.

³ Imam Muslim ne ya fitar da hadisin.

Wannan ya sa Sahabban Annabi (SAW), Allah ya kara musu yarda, suka fi kowa yaƙar bidi'a da gargadi a kan sharrinta.

An ruwaito Abdullahi binu Mas'ud (RA) yana cewa, “Yak u mutane, kada ku yi bidi'a, kada ku yi shisshigi, kada ku zurfafa. Kuma ku yi riko da abinda aka gada (daga Annabi).”¹ Kuma an ruwaito yana cewa, “Takaitawa a cikin Sunna ya fi kofari a cikin bidi'a.”² Watau mutum ya yi aiki dan kafan wanda ya dace da Sunnah, ta fi ya yi aiki mai yawa na bidi'a. Domin aikin bidi'a, kome yawansa kuma kome girmansa, aikin baban giwa ne!

Yaƙar Bidi'a Ya Fi Aikin Ibada

Malamai daga cikin magabatan al'umma na gari sun yi maganganu masu yawa da suke nuna fafala da fifikon aikin yaƙar bidi'a. Imam Ahmad binu Hanbal, Allah ya rahamshe she, ya tabbatar da cewa yaƙar bidi'a ya fi aikin ibada na nafila. An tambaye shi dangane da mutumin da yake wuni azumi, ya kwana salla, kuma yana cikin i'itikafi, das hi da mai yaƙar bidi'a: Wane ne ya fi?

Sai ya ce, “Idan mutum ya yi sallar dare, ya yi azumi, ya yi i'itikafi, wannan kansa yake yiwa. Amma mai yaƙar bidi'a, shi Musulmi yake amfana. Don haka shi ya fi.”³ A nan, Imam Ahmad ya ba da wannan fatawa gwargwadon ka'idar Shari'a da take cewa, aikin ibada wanda alherinsa yake gudana, ya yi naso ga wasu, ya fi wanda ladansa yake tsayuawa a kan mai shi kawai.

Yaƙar Bidi'a Ya Fi Jihadin Kafirai

Kai ba ibadar nafila ba, hatta jihadin kafirai yaƙar bidi'a yana gaba da shi; saboda shi kafiri kashe rai kawai zai yi, shi kuwa mai bidi'a kashe addini zai yi. Kuma tsare addini yana gaba da tsare rai a cikin Maƙasidu na Shari'a, watau manyan manufofinta.

¹ Sunan na Imam Darami.

² Darami a cikin Sunan nasa.

³ A duba **Majmu'atur Rasa'il wal Masa'il** na Ibnu Taimiyya, mujalladi na 5 shafi na 110.

Wannan ya sa Imam Yahya binu Yahya yake cewa, “Kare Sunna ya fi jihadi falala.” Da aka tambaye shi: Yanzu mutum ya ciyar da dukiyarsa, ya wahalar da kansa, ya yi jihadi, amma wancan ya fi shi? Sai ya ce, “E, ninkin ba ninki.”¹

Misalai daga Rayuwar Magabata

Sanin hadarin bidi’a da muhimmancin yakarta shi ya sa magabatan al’umma na gari, tun daga zamanin Sahabbai da Tabi’ai, da kuma malamai da suka bi gurabunsu har ya zuwa yau, suka mayar da yakar bidi’a da hannaye da alkaluma da harasa babban aikin rayuwarsu.

Imam Ibnul Kayyim, Allah ya yi masa rahama, yana cewa, “Inkarin magabata da manyan malamai, Allah ya jikan su, a kan bidi’a ya tsananta. Sun yi ca a kan masu bidi’a daga dukkan bangarorin kasa. Sun yi gargadi a kan fitinarsu mafi tsananin gargadi, kuma sun isa matuka a cikin haka fiye da gargadinsu a kan alfasha da zalunci da ketare haddi. Wannan kuwa ya faru saboda illar bidi’a da rusawarta ga addini da wargaza shi ya fi kome tsanani.”²

Akwai misalai masu yawa a rayuwar malamai na kwarai da kayan gadon ilmi da suka bari ga al’umma ana amfana da su a tsawon zamani. Da wuya a samu wani babban malami wanda a cikin ayyukansa bai yi magana ko rubutu domin gargadi ga barin bidi’a da bayyana illolinta ga addini da rayuwa ba, ko ya mayar da martini ga malaman bidi’a, ya tona asirinsu, ya bayyana batansu.

Ga ‘yan misalai na wasu mashahuran malamai.

1. Imam Malik binu Anas: Ya yi suna da riƙo da Sunna da girmama ta, da tsananin kyamar bidi’a da masu bidi’a. Daga cikin littafansa na yakar bidi’a akwai **Alƙadar wal Raddu alal Kadariyya**.
2. Imam Ahmad binu Hanbal: Ya yi fama da ‘yan bidi’a kuma ya sha wahalhalu iri-iri a kan haka. Ya fuskanci wulakanci da kaskanci da dauri daga wasu mahukunta waƙanda suka daurewa ‘yan bidi’a gindi, amma wannan bai sa ya saurara ba a yakinsa da bidi’a. Daga cikin littafan da ya

¹ A duba **Majmu’ul Fatawa** na Ibnu Taimiyya, mujalladi na 3 shafi na 13; da **Siyaru A’alamin Nubala** na Zahabi, mujalladi na 10 shafi na 518.

² A duba **Madarijus Salikin** na Ibnul Kayyim.

rubuta don mai da martini a akan ‘yan bidi’a akwai **Alraddu alal Zanadifa wal Jahamiyya**.

3. Imam Bukhari: Ya rubuta **Alraddu alal Jahamiyya** musamman don mayar da martani ga Jahamawa, kamar yadda ya kwankwashi wasu ‘yan bidi’ar a cikin wasu littafan nasa. Ga misali, a cikin littafinsa mai suna **Khaliku Af’alil Ibad** yana fadi dangane da ‘yan Shi’a kamar haka: “Duka daya ne a gare ni yin sallah a bayan Bajahame ko dan Shi’a da yin sallah a bayan Bayahude da Kirista. Kuma ba’a yi musu sallama, ba’a dubo su (idan ba su da lafiya), ba’a auratayya da su, ba’a karɓar shaidarsu kuma ba’a cin yankansu.”¹
4. Abu Zur’ata Arrazi: Babban malamin Sunna, zararren takobi a kan bidi’a. Ya yi fama da nau’i dabam-daban na ‘yan bidi’a, musamman ‘yan Shi’a da zindikai. Daga cikin littafansa a wannan fage akwai **Alraddu ala Ahlil Ahwa**.
5. Imam Darami: Ya rubuta **Alraddu ala Bishrin Almarisi** inda ya mayar da martini a kan wani malamin bidi’a dujali mai suna Bishr Almarisi.
6. Imam Ibnu Kutaiba: Ya rubuta **Alraddu alal Jahamiyya wal Mushabbiha**.
7. Shaihu Islam Abdulkadir Jilani: Yana cikin malamai mafiya tsanani wajen yaƙar bidi’a da ‘yan bidi’a, musamman ‘yan Shi’a; don haka ya zama daga cikin waƙanda ‘yan Shi’a suka fi matuƙar ƙi. Kiyayya tsakanin ‘yan Shi’a da Shaihu Abdulkadir ta wanzu har bayan rasuwarsa, inda suka karkashe mabiyansa, suka rusa makarantarsa, suka tone kabarinsa a wani hari da suka kai birnin Bagadaza.²

Wannan ya sa ya zama abin takaici yadda wasu masu da’awar cewa su mabiyar Shaihu Abdulkadir ne a ƙasar nan suke yin Shi’anci a bayyane, suna amfani da jahilcin mabiyansu, suna cin amanarsu. Wani yankin bidiyo da yake kewayawa a kwanan nan, ya nuna yadda ɗaya daga cikin ‘ya’yan Shaihu Nasiru Kabara ya je yi wa Zakzaki ta’aziyyar rasuwar ‘ya’yansa uku, yana cewa wai abinda Zakzaki yake kai shi ne abinda ubansu ya koyar a rayuwarsa. Akwai ban mamaki yadda mutum zai yi wa ubansa ƙarya, ya dangana masa mummunar aƙida a bayan mutuwarsa, don kawai neman kostomomi.

Shaihu Abdulkadir ya rubuta littafai don yaƙar bidi’a da bayyana aƙidar Sunna, ciki har da littafinsa mai shuhura **Alguniyya li Dalibi Darikil Hakki Azza wa Jalla**,

¹ Duba **Al’intisaar lis Sahabi wal Aal** na Amir binu Ibrahim Alruhaili, shafi na 132.

² Mai son ganin wannan labari da waninsa, sai ya duba **Addaulatul Zankiyya** na Ali Muhammad Sallabi, bugun Darul Ma’arifa, Bairut, 1430/2009, shafi na 415-416.

wanda a cikinsa ya yi tur da akidar Shi'a, ya nuna muninta.¹ Amma wasu shakiyai, marasa tsoron Allah, sai suka ce wai littafin ba na ainihi ba ne. Wai 'yan Wahhabiyya sun yi kare-kare a cikin littafin. Suka ce wai su suna da na ainihin, amma don rashin kunya sun kasa fitowa da shi, mutane su amfana. Allah ya raba mu da son zuciyar, da tattalin gina gidan gado da sunan addini.

8. Imam Gazali ya rubuta littafai da yawa, banda gwagwarmayar da ya yi da 'yan bidi'a, musamman 'yan Shi'a. Daga cikin littafansa a wannan fanni akwai, **Almunkizu minal Dalal da Faisalut Tafrika binal Islami wal Zandaka da Tahafutul Falasida**, da sauransu. Gazali ya rubuta littafi musamman don tona asirin 'yan Shi'a wanda ya kira da sunan **Fala'ihul Badiniyya** wanda a ciki ya bayyana cewa an kafa Shi'anci ne don yakar Musulunci daga ciki.²
9. Shaihu Islam Ibnu Taimiyya ya fafata da 'yan bidi'a, musamman Sufaye da 'yan Shi'a, ya yake su da hannunsa da harshensa da alƙalaminsa. Daga cikin littafansa a wannan fanni akwai: **Minhajus Sunnatin Nabawiyya** da wasu gomomin littafai waƙanda lasafta su a nan zai yi tsawo.
10. Imam Ibnul Kayyim ya sha fama da 'yan bidi'a tare da malaminsa, Ibnu Tayyimma. Sun shiga kurkuku tare ba sau ɗaya ba (Ibnu Taimiyya a gidan kaso ya rasu), an wulaƙanta su, an kaskanta su, amma suka jure har suka gamu da Ubangijinsu. Daga cikin littafan da Ibnul Kayyim ya wallafa don tona asirin 'yan bidi'a akwai **Assawa'ikul Mursala alal Jahamiyyati wal Mu'adƙila da Shifa'ul Alil fi Masa'ilil Kada'i wal Kadari wal Hikmati wal Ta'alil** da ƙasidar **Alkafiyya fil Intisari lil Firƙatin Najiya** mai baiti dubu shida ba hamsin (5950), wacce a cikinta ya mai da martini a kan Mulhidai da Zindikai kuma ya bayyana ingancin tafarkin Sunna.
11. Shaihu Mujaddadi Danfodiyo ya tafiyar da rayuwarsa baki ɗaya wajen yakar bidi'a da tabbatar da Sunna. Tarihin rayuwarsa da littafansa masu dama suna nuna haka a fili. Daga cikinsu akwai: **Ihya'us Sunna wa Ikhmadul Bidi'a da Bayanul Bida'ish Shaidaniyya**, da wasu littafan masu yawa banda waƙan nan.
12. Shaihu Abubakar Mahmud Gumi shi ma ya tafiyar da rayuwarsa wajen yakar bidi'a da tabbatar da Sunna. Ya yi amfani da alƙalami da harshe, ya

¹ Duba **Alguniyya** na Shaihu Abdulkadir, bugun Sharikatul Quds, Alkahira-Misra, 1427/2006, shafi na 146-152.

² Duba **Daulatul Salajiq** na Ali Muhammad Sallabi, bugun Darul Ma'arifa, Bairut, 1430/2009, shafi na 409-413.

hore kayan fasaha na zamani kamar radiyo da talabijin da sauransu wajen kaddamar da wannan aiki, kamar yadda ya kafa kungiyar Jama'atu Izalatil Bid'a wa Ikamatis Sunna don dora al'umma a kan tafarkin yaƙar bidi'a da tabbatar da Sunna. Daga cikin littafansa akwai: **Al'akidatus Sahiha bi Mawafakatish Shari'a.**

Wannan ɗan misali ne kanƙani na irin ayyukan malamai wajen yaƙar bidi'a da tabbatar da Sunna. Kuma kamar yadda malamai suka yi amfani da ilminsu wajen yaƙar bidi'a, haka nan masu mulki suka yi amfani da ƙarfin mulkinsu wajen daƙile ayyukan 'yan bidi'a da maganin miyagun malaman bidi'a da hukunta su. A wasu lokuta hukuncin masu mulki a kan malaman bidi'a ya kan kai ga kashe su kisan haddi, domin ije sharrinsu ga addini da al'umma, kamar yadda ya faru ga Muhammad binu Mansur Alhallaj (wani ƙasurgumin Sufi) da Ja'adu binu Dirham (wani mai musun sifofin Ubangiji), da sauransu.

Mafi Sharrin Bidi'a

Dukkan bidi'a bata ce, kamar yadda hadisin Annabi (SAW) ingantacce ya bayyana, amma wata bidi'a ta fi wata. Bidi'ar akida, wacce ta shafi kudurce-kudurce, ta fi bidi'ar aiki wacce ta shafi ibadoji, muni.

Daga cikin kashi na farkon akwai bidi'ar Jahiliyya ta camfe-camfe wacce Mushirikan zamanin Jahiliyya suka ƙirƙira suka dangana ga Allah Maɗaukaki, kuma suke riya bauta masa da ita, kamar nau'in abinci da dabbobi da suke haramtawa daga ƙashin kansu kuma su danganta haramcin ga Allah a bisa ƙarya da camfi.

Allah Maɗaukaki yana faɗi dangane da irin wannan bidi'a ta camfi da shirka, "Kuma sun sanya wani rabo ga Allah daga abinda ya halitta na shuka da dabbobi, sai suka ce: Wannan na Allah ne, da riyawarsu, kuma wannan na abubuwan Shirkinmu ne." (Suratul An'am: 136). Haka nan ya ce, "Kuma suka ce: Abinda yake a cikin cikƙunan waɗan nan dabbobi keɓantacce ne ga mazanmu, kuma haramtacce ne a kan matanmu. Kuma idan ya kasance mushe, to, a cikinsa, su, abokan tarayya ne." (Suratul An'am: 139). Har yau ya ce, "Kuma Allah bai sanya wata bahira ba, kuma haka sa'iba, kuma haka wasila, kuma haka ham."

(Suratul Ma'ida: 103). Irin wannan bidi'a ta kunshi camfi da shirka da kala karya ga Allah da kuma haramta abinda ya halatta ko halatta abinda ya haramta.

A wannan kashi ne kuma ake ruskar da bidi'ar kuduri irin ta 'yan Shi'a dangane da Imamansu, wacce ta kunshi karyaata ayoyin Allah da dangana masa karya, da bidi'ar munafukai waƙanda suke kudure kafirci a zukatansu amma su bayyana Musulunci don tsare rayukansu da dukiyoyinsu.

Sai kuma bidi'ar kungiyoyi waƙanda suka bar Sunna, amma kudurce-kudurcensu ba su kai ga matsayin kafirci ba, koda yake akwai sabani a kan kafircinsu, kamar Khawarijawa da Kadariyyawa da Murji'awa, da sauransu.

Bidi'ar aiki an yi ittifaƙi a kan cewa ba kafirci ba ce, amma ita aikin sabo ne wanda ya fi kaba'ira. Abinda ya sa ya fi kaba'ira shi ne wuyar tuba ga mai yinsa, saboda mai yin sa yana ganin bauta wa Allah yake yi; saboda haka yaushe zai tuba ya dena? Misalinsa shi ne ƙagaggun ayyuka, kamar azumi ko sallah ko addu'a, kamar wurdi da wazifa, waƙanda ba su da tushe a cikin Littafin Allah ko Sunnar Manzonsa (SAW), sai dai an ƙago su ne da niyyar isa matuƙa wajen bauta.

A cikin wannan kashi ne ake sanya ayyuka ƙagaggu a addini kamar su maulidi da wurde-wurden masu dariƙu da ziyarce-ziyarcensu zuwa ƙaburbura, da sadakar uku ga mamaci, da ayyuka masu kama da waƙan nan. Amma wasu daga cikin waƙan nan suna iya kaiwa ga matsayin kafirci idan suka kunshi aikin da yake warware imani, kamar sujada ga kabari, da sauransu.¹

Babu shakka mafi sharrin bidi'a a Musulunci ita ce bidi'ar Shi'a, saboda dalilai masu yawa:

Dalili na farko kasancewarta ita ce bidi'a ta farko da ta bulla a Musulunci; don haka sai ta zama uwar bidi'o'i.

Dalili na biyu kasancewarta ta game tsakanin munafunci da kudurce-kudurcen da suke warware imani. Yahudawa da Farisawa (Iranawa), waƙanda Musulunci ya buwaye su a fagen fama, su ne suka shiga addinin a munafunce, sa'an nan suka samar da tafarkin Shi'anci a matsayin wata kungiya ta asiri wacce

¹ Domin karin bayani sai a duba **Al'itisam** na Abu Is'haq Ibrahim binu Musa Alshadibi, bugun Darul Hadis, Alkahira-Misra, 1424/2003, juzu'i na 2 shafi na 297-298.

suka yi fatan amfani da ita wajen rusa Musulunci, suna masu yafa mayafin son Ahalul Baiti domin bad da bami.

Dangane da warware imani kuwa, akidun Shi'a na Bada da Raja'a da Imama da akidar sauya Kur'ani da akidarsu dangane da Sahabbai, ko wacce guda daga cikin wadfan nan tana warware imani, ina ga idan suka hadu baki daya?¹

Dalili na uku bakin tarihin Shi'a da cutar addini da yi masa zagon kasa ta hanyar bata akidunsa da yada alfasha a tsakanin mabiyansa da taimakon kafirai wajen yakarsa, da sauran nau'i-nau'i na yakar Musulunci wadanda babu wani addinin kafirci da ya kaddamar da kamarsu a tsawon tarihi.²

Dalili na huɗu tsananin gaba da kiyayya ga Musulmi tun daga zamanin Sahabbai, Allah ya kara musu yarda, har ya zuwa yau. Ba'a taɓa samun wata kungiya mai da'awar Musulunci da take kunshe da gubar kiyayya da sharri da cuta ga al'ummar Annabi (SAW) ba kamar kungiyar Shi'a.³

Yakar dukkan nauo'in bidi'a wajibe ne, amma ko ba'a fadi ba yakar mafi sharrin bidi'a ya fi nauyin wajabci. Don haka ya zama wajibi a kan dukkan Musulmi su yaki Shi'a. Malamai da almajirai da attajirai da sarakai da 'yan book, dole kowa ya bayar da gudunmawarsa wajen kaddamar da wannan aiki, kowa gwargwadon ikonsa.

Mahukunta kuwa, ina nufin gwamnatocin jihohi da na tarayya, wajibi ne su yi amfani da karfin iko da Allah ya ba su domin kawar da hadarin Shi'a daga kasar nan; saboda Shi'a ba wai kawai matsala ce ta addini ba, a'a MATSALA CE TA TSARO. Idan a da suna shakku a kan haka, to a yanzu shakkun ya kwaranye; domin abinda yake boye ya fito fili bayan rikicin da ya faru tsakanin Soja da 'yan Shi'a a Zariya a watan Disamba na shekarar 2015.

Mai hikima shi ne wanda yake izna da abinda ya faru ga wani. Abinda yake faruwa a kasashen Iraki da Siriya da Yaman a yau ya isa abin izna.

Gwamnatocin baya, da wasu 'yan siyasa sun zuba ido Shi'a na yaduwa, wasu ma sun taimaka wajen yaduwarda da karfafa ta, kamar yadda wasu

¹ Duba littafin **Bacin Tafarkin 'Yan Shi'a da Akidojinsu** domin bayani.

² Duba littafi na 8 a wannan jerin. Haka nan, a duba littafin **Matsayin Ahalus Sunna a wajen 'Yan Shi'a**.

³ Duba littafi na 5 a wannan jerin.

gwamnatocin da ‘yan siyasa suka taimaka wajen yaduwar kungiyar Boko Haram da karfafa ta. Wannan cin amanar al’umma ne.

Kuma yakar Shi’a, da ma sauran nauo’in bidi’a, ba yana nufin afka musu da dauri da kisa ba. Bidi’a akida ce, akida kuwa ba’a yakarta da karfi kamar yadda ba’a yada ta da karfi. Koda yake a baya kafan mun ce mahukunta su yi amfani da karfin ikonsu wajen yakar Shi’a, amma ba karfin soja da ‘yan sanda muke nufi ba, a’a karfin zartaswa muke nufi. Karfin sawa a yi, kuma dole a yi. A nan gaba za mu bayyana hanyoyin yakar bidi’a, in Allah ya yarda.

Miyagun Malamai Ke Yada Bidi’a

Miyagun malamai su ne malamai masu ci da addini wafanda suke sa rigar addini, su yi da’awar ilmin addini, amma ba addinin ne ya dame su ba, sai dai wasu bukatu dabam na duniya, imma dukiya ko mulki ko kasaita da tara mutane domin hore su da cin guminsu bisa karya. Miyagun malamai yawanci ba sa wuce nau’i biyu: imma jahili fitik wanda yake da’awar ilmi, yana wasa da hankalin jahilai, ko mai ilmi wanda yake neman duniya da ilminsa; don haka sai ya boye abinda Allah ya saukar ko ya karkatar da ma’anarsa, ya bi son zuciyarsa, ya bata kuma ya batar a bisa sani.

Irin wafan nan malamai su ne suke bata duniya, su bata addini. Daga cikin miyagun ayyukansu akwai yada bidi’a.

Allah Madaukaki yana cewa, “Ya wafanda suka yi imani! Lalle ne masu yawa daga Ahbar (malaman Yahudu) da Ruhbanawa (masu ibada a cikin Nasara), haƙiƙa suna cin dukiyar mutane da karya, kuma suna kangewa daga hanyar Allah.” (Suratut Tauba: 34). Da yake fassara ayar, Imam Ibnu Kathir ya ce, “Abin nufi da wannan aya tsorataswa daga miyagun malamai da masu ibada batattu,¹ kamar yadda Sufyan binu Uyaina ya ce: ‘Wanda ya baci daga cikin malamanmu yana da kamanni da Yahudu, kuma wanda ya baci daga cikin masu ibadarmu to yana da kamanni da Nasara.’”²

¹ Yana nufin masu ibada da bidi’a, kamar wasu Sufaye da ‘yan Shi’a masu kago ibada, su yi ta da ka.

² Duba **Tafsirul Kur’anil Azim** na Isma’il binu Umar binu Kathir, bugun Maktabatul Asriyya, Bairut, 1414/1994, mujalladi na 2 shafi na 319.

Wannan aya, tare da fassararta daga bakin magabata, tana nuna cewa an samu miyagun malamai a cikin al'umman da suka gabata kamar yadda ake samun su a cikin al'ummarmu a yau. Ga misali, a cikin Banu Isra'ila an samu miyagun malamai kamar Bal'am binu Ba'ura, wanda Allah yake fadi dangane da shi: "Ka karanta musu labarin wanda muka kawo masa ayoyinmu, sai ya sabule daga gare su, sai Shaidan ya bi shi, sai ya kasance a cikin halakakku." (Suratul A'araf: 175), da Samiri wanda ya sa mutanen Annabi Musa suka bauta wa dan maraki. Wadannan mutane biyu duka malamai ne, amma sun saba wa Allah, suka bi son zukatansu, sai suka bata kuma suka batar; don haka suka zama daga miyagun malamai.¹

Kuma kamar yadda Alkur'an ya yi nuni zuwa ga miyagun malamai, hadisai ma sun yi nuni zuwa gare su. Annabi (SAW) ya ce, "Ba Dujal na fi tsoracewa al'ummata ba, amma na fi tsorace musu shugabanni masu batarwa."² Abin nufi da shugabanni a nan su ne malamai.

Ba yau aka fara samun miyagun malamai a kasar nan ba, amma an same su tun kafin zamanin jihadin Shaihu Danfodiyo. Wani babban malami da ya ziyarci kasar Hausa a zamanin Sarkin Kano Muhammadu Runfa, kuma ya zauna ya koyar a birnin Kano da Katsina, Muhammad binu Abdil Karim Almagili, ya yi rubutu a kan miyagun malamai, inda ya bayyana sifofinsu da halayensu, kuma ya kafa hujja a kansu da ayar da muka kawo a sama ta Suratut Tauba, sa'an nan ya ce, "A cikin wannan al'umma ma akwai irin wadannan mutane su ne miyagun malamai." Shaihu Usman Danfodiyo ya nakalto wannan magana tasa kuma ya tabbatar da ita a cikin littafinsa **Wathiqatul Ikhwan**.³

A zamanin jihadi, lokacin da Shaihu Usmanu ya zage dantse wajen yakar bidi'a da tabbatar da Sunna, miyagun malamai na kasar Hausa sun hada kai da azzaluman sarakai wajen yakar Shaihu da jihadinsa, don tabbatar da cewa jihadin bai yi nasara ba, kuma tutar Sunna ba ta daukaka ba.

¹ Domin ganin labarinsu, sai a duba **Tafsirin Ibnu Kathir**, tushen da ya gabata, mujalladi na 2 shafi na 245-246; da mujalladi na 3 shafi na 156. Haka nan, a duba **Hashiyatus Sawi alal Jalalaini** na Ahmad Sawi, bugun Mu'assasatu Daril Ulum, Dimashqa, ba tarihi, mujalladi na 2 shafi na 52.

² Imam Ahmad ya fitar da hadisin a cikin **Musnad** nasa. Duba **Silsilatul Ahadis Sahiha** na Muhammad Nasiruddin Albani, bugun Maktabatul Ma'arif, Riyal, 1408/1988, mujalladi na 4 shafi na 646.

³ Duba **Wathiqatul Ikhwan** na Usmanu Danfodiyo, rubutun hannu, shafi na 17.

Wannan ya sa malaman jihadi, Usmanu Danfodiyo da Abdullahin Gwandu da Muhammadu Bello, suka dāura dāmara wajen dāuki-ba-dadi da miyagun malaman, suka rubuta littafai masu yawa don tona asirinsu da bayyana wa jama'a halinsu, don su guje su.

A cikin littafinsa, **Hisnul Afham**, Shaihu Mujaddadi ya yi bayani filla-fillsa na irin yaƙin da ya kasance tsakanin malaman jihadi da miyagun malamai na zamaninsu, inda ya zayyana fagagen da aka gwabza wannan yaƙin da kuma matakan da malaman jihadi suka dāuka don karya lagon miyagun malaman.¹ Har yau, a cikin littafin **Wathiqatul Ikhwan**, Shaihun ya bayyana sharrinsu ga addini, inda ya sifanta su da cewa, “Su ne wakilan Shaidan a bayan kasa.”² Sa'an nan ya kara da cewa, “Sun fi shaidanu dubu sharri a kan al'umma.”³

Shaihu Abdullahi Danfodiyo (Abdullahin Gwandu), a nasa ɓangaren, ya ambaci miyagun malamai a cikin littafinsa **Diya'u Ahalir Rashad**, ya sifanta su da jahilci da son duniya da yada bidi'a da taimakon azzaluman masu mulki wajen danne haƙƙin talakawa ta hanyar ba da karkatacciyar fatawa da fassara nassoshin Shari'a da yi musu tawili yadda za su dace da son zuciyar masu mulkin.⁴

Shi ma Muhammadu Bello dan Shehu ya bijiro da maganarsu a cikin littafinsa **Algaithul Wablu**, inda ya sifanta su da jahilci, musamman na harshen Larabci da fannonin addini, kuma ya bayyana cewa dangana kansu da addini da'awa ce kawai, kuma hanya ce ta hore mabiya da tara abin duniya. Sa'an nan daga bisani ya ce, “Wajibi ne a hana musu koyarwa da ba da fatawa da riƙe muƙaman duniya da na addini.”⁵

A bisa ga wannan ra'ayi na Muhammadu Bello bai kamata a bar miyagun malamai, masu yada bidi'a da taimakon azzaluman shugabanni, su koyar a makarantu ba, ko su yi wa'azi a radiyo, ko su riƙe wani muƙami a aikin gwamnati ko na al'umma.

¹ Duba **Hisnul Afhami min Juyushil Auhami** na Usmanu Danfodiyo, tahaqiqi Dr. Falalur Rahman Siddiqi, shafi na 99-136.

² **Wathiqatul Ikhwan**, shafi na 17.

³ Duba **Wathiqatul Ikhwan**, shafi na 18.

⁴ Duba **Diya'u Ahalir Rashad** na Abdullahi Danfodiyo, rubutun hannu, shafi na

⁵ Duba **Algaithul Wablu** na Muhammadu Bello, tahakikin marigayi Dr. Omar Bello, shafi na 37.

Irin wannan fatawa ce muka bayar dangane da ‘yan Shi’a, a farshen littafin **Bacin Tafarkin ‘Yan Shi’a da Akidojinsu**, kuma wasu jahilai masu fakewa da ‘yanci da hakkin bil Adama, suke ganin an zalunce su. Dan bidi’a mai zagon kasa ne ga addini da al’umma; don haka ba’a ba shi amana kamar ta aikin gwamnati ko koyar da ‘ya’yan al’umma.

A takaice, malaman jihadi sun yaƙi miyagun malamai, sun yi nasara a kansu, kuma sun bar mana kayan gado na ilmi wanda zai taimaka mana wajen fahimtar miyagun malamai na zamaninmu da ci gaba da yaƙar su a ƙoƙarin sake jaddada addini da yaƙar bidi’a da tabbatar da Sunna.

Dangane da sifofinsu da manufofinsu, babu abinda ya raba miyagun malamai na wannan zamani da na lokacin jihadi sai bambancin zamani da ci gabansa. A farkon wannan gaba mun ambata cewa, miyagun malamai ba sa wuce dayan biyu: imma jahilai fitik wa imma malamai waƙanda suke nufin duniya da ilminsu. Waƙan nan kashi biyu su ne muke da su a wannan kasa a yau.

Akwai malaman gargajiya waƙanda babban abinda ya dame su shi ne tara abin duniya da gina gidajensu na gado da tarbiyyar ‘ya’yansu don su ci gaba da danne almajiransu a bayan ransu. Irin waƙan nan malamai yawanci idan ka ji ana faɗa da su to duniyarsu aka taɓa, ko matsayinsu aka yi wa barazana, ko mabiyansu za’a janye. Su a wajensu su ne addini; idan aka yi musu hidima to an yi wa addini, idan kuwa aka ƙyale su to kome aka yi wa addini ba’a yi ba!

Suna tara mutane ta hanyar fito musu ta inda suke so. Wannan ya sa suke ƙarfafa bukukuwa bidi’a masu kama da addini, da kaɗe-kaɗe da raye-raye da waƙe-waƙe, kamar yadda suke fakewa da son Annabi amma babu ruwansu da Sunnarsa.

Miyagun malamai suna yaƙi da ilmi; saboda suna son al’umma ta ci gaba da zama cikin duhu, su kuwa su ci gaba da hore jahilai suna ci da guminsu. Ba sa koyar da kowa sai ‘ya’yansu, waƙanda suke naɗawa halifofi a bayansu, amma ‘ya’yan al’umma to suna yin duk abinda suke iyawa don su hana musu karatu. Wannan ya sa muka sha ganin ana aiko da guraben karatu daga jami’o’i na gida da na ƙasashen waje, amma sai su danne, su hana wa ‘ya’yan mabiyansu amfana da su.

Suna gaba da duk wani malami ko kungiya da suke kira zuwa ga riko da Sunna da numan ilmi da dogaro da kai wanda yake tabbatar da karamar dan Adam. Kuma suna maraba da duk abinda yake kawo ci bayan al'umma, kamar jahilci da zaman banza da barace-barace waɗanda suke raunana zukatan mutane da kwaƙwalensu, kamar yadda suke kawance da azzaluman masu mulki da barayin 'yan siyasa da bata-garin al'umma.

Bidi'a Baƙuwa ce, Sunna ce 'yar Gida

Wasu mutane da zarar an ambaci Sunna, sai tunaninsu ya tafi ga wasu kungiyoyi da aka san su da kira zuwa ga Sunna kamar kungiyar Jama'atu Izalati Bidi'a wa Ikamatis Sunna ko kanuwarta Salafiyya. Kasancewar waɗan nan kungiyoyi sababbi ne sai su dauka cewa ita ma Sunna wani abu ne sabo. Saboda haka sai su kudure, a bisa rashin sani, cewa Sunna baƙuwa ce kuma kishiyarta, watau bidi'a, ita ce 'yar gida. Alhali kuwa gaskiyar lamarin shi ne, bidi'a ita ce baƙuwa, Sunna kuma 'yar gida.

Kuma a bisa irin wannan layi na tunani ne, wasu suke zaton Sunna da muke kira zuwa gare ta, kuma muke yaƙi da kishiyarta, ta fara ne da Muhammad binu Abdilwahhab, ko da Ibnu Taimiyya. Don haka suke kiran Ahalus Sunna 'yan Wahhabiyya. Wannan duka rashin sani ne, da maimaita abinda wasu ke faɗi irin maimaitawar akun kuturu.

Sunna ta fara ne da mai ita, watau Annabi (SAW), da almajiransa, watau Sahabbai, Allah ya kara yarda a gare su. A zamanin Sahabbai, dukkan Musulmi Ahalus Sunna ne, watau masu bin Sunna, sai a zamanin Tabi'ai ne aka fara samun masu fago bidi'a da masu bin ta. Kuma zamani na kara nisa, masu rungumar bidi'a suna kara yawa. Wannan ita ce hikima da ta sa Manzon Allah (SAW) ya yi umarni da rikon Sunna da yaƙar bidi'a, kamar yadda muka gani a farkon wannan littafi.

Sabanin yadda wasu da yawa suke zato, Sunna a Nijeriya ba ta fara da zuwan Izala ba, ba ta ma fara da jihadin Danfodiyo ba. Tun radda Musulunci ya zo kasar nan, da ma ya zo ne da Sunna. Don haka, Musulmin kasar nan, malamansu da sarakansu da talakawansu, ba su san kome ba sai Sunna. Hatta mabiya dariƙun

Sufaye a kasar nan sun kasance masu riƙo ne kwarai da Sunna, kuma masu yaƙar bidi'a. Sai daga baya ne, bidi'a ta watsu a tsakanin jama'a, kuma duk da yaɗuwarda ba'a taɓa rasa masu yaƙar ta ba, tun kafin jihin Danfodiyo har zuwa yau, kuma har abada in Allah ya yarda.

Babban abinda yake tabbatar da wannan shi ne cewa, Shaihu Usmanu Danfodiyo wanda ya jagoranci tajdidin da ya kafa durakun Sunna a Afirka ta Yamma baki ɗaya, shi da kansa ya samu ilminsa ne da aƙidarsa ta Sunna a cikin kasar nan, tunda bai taɓa fita daga iyakokin kasar ba. Shaihu Danfodiyo da sauran malaman jihadi ba su je aikin Hajji ba, ba su ziyarci wata kasar Larabawa ba, kuma da ɗai ba su ɗauki ilmi daga wajen wani Balarabe ba.

Haka nan a bayan jihin Shaihu Danfodiyo, bidi'a ba ta taɓa miƙe kafa ba a kasar nan, ba ta taɓa samun karɓuwa da yaɗuwa ba, ko a tsakanin Sufaye, sai a shekaru kaɗan da suka wuce. Sauyayar rayuwa da tasirin al'adu bare, tare da zuwan wasu miyagun malamai waɗanda suka karɓe ilmi a hannun mutane, suka musanya musu da Diwani da waƙe-waƙe da kaɗe-kaɗe, shi ya kawo yaɗuwar bidi'a a kasar nan.

Shekaru hamsin kacal da suka wuce, bidi'a a wajen kowa a kasar nan matsayinta shi ne kishiyar Sunna, kuma kowa yana ƙyamar ta, yana yaƙar ta. Har 'yan boko da gama-garin mutane suna ƙyamar bidi'a, kuma suna yaƙar ta. Shaida a kan wannan shi ne abinda uban 'yan bokon Arewa¹ kuma malamin Aminu Kano a fagen siyasa,² Malam Sa'adu Zungur, ya rubuta a cikin wata ƙasida tasa yana zargin bidi'a. Ga ƙasidar zan ɗebo wasu yankuna daga cikinta don amfanin mutane da suka yasar da adabinsu, suka mance da tarihinsu:

A farkon ƙasidar yana cewa:

Ka ɗaura niyya a kan waƙa kana adu'a,

A'uzu billahi daga Shaidan a kan bidi'a.

San nan kawo Basmala bisa kan rikon Sunna,

Ka biya da yin Hamdala ita ce uwar sa'a.

¹ Shi ne dan Arewa na farko da ya fara zuwa makarantar **Yaba College** dake Legas. An haife shi a shekarar 1915 kuma ya rasu a shekara ta 1958.

² Karanta littafin **Rayuwar Ahmad Mahmud Sa'adu Zungur** na Malam Aminu Kano, bugun NNPC, Zaria, 1973.

Dadfa kawo salsala don kammalar da'a,
Ga wanda aikensa rahama ce wajen jama'a.
Ka iyar da kalmar Salatu zuwa ga Alaye,
Da sallama ga Sahabbai masu kyan dara'a.
Da Tabi'ina da Tabi'him, da ihsani,
A kan tafarki na Sunna wanda ba bidi'a.
Da malaman gaskiya fitilu na zamani,
Don haskakawar duhun fitinu na mai bidi'a.
Manzo ya ce, **la tazalu** tutur akwai jama'a,
Da za ta dage a kan Sunna da kin bidi'a.
Da waɗanda kuma za su juya kan dugagensu,
Domin su koma ga Arnanci na son bidi'a.
Allahu ya yi umarni duk ga Al'ummai,
Da sunka saɓa umarni sunka bar da'a.
Yau ga shi mun saɓa juna mun zamo bamban,
Bisa kan hadisi na Manzo Annabin sa'a.
Da ya ce a kwana a tashi sannu za mu rabu,
Saba'in da ukku tafirka duk mutan bidi'a.
Face guda ɗaya ita ce za ta san tsira,
Sauran a tura Jahannama don rashin da'a.
Allah Ta'ala muna rokon ka taufiki,
Ka fid da mu rundunar jama'a ta 'yan bidi'a.
Ya ɗan uwana dake fatawa a kan zancen,

Tawakkali da du'a'i wanda ba bidi'a.
Da fassarar kaddara bisa yadda anka fadi,
Cikin **Kitabu** da **Sunna** inda ba bidi'a.
A kan juriya wajen riƙo da Sunna, Malam Sa'adu Zungur ya ce:
Allah ya shirye mu mu duka mui rikon Sunna,
Mu kama igiya ta taufiki a kan da'a.
Idan jawabinmu ya dace da fatawarka,
Kai Hamdala kuma ka zage tattalin jama'a.¹
Ka jure suka ta kibiyoyi na jahillai,
Don za su harbe ka, ka zarge su kan bidi'a....
To, ɗan uwa sai ka jure kuma ka ɗau haƙure,
Bisa gargadin jama'armu su daina yin bidi'a.
Duba ga nassi ka zam koyi da Manzanni,
A kan jidali da al'adu na 'yan bidi'a.
Fa'in tawallau, idan suka soma baɗewa,
Suka juya baya ga ma'anar kamilar da'a.
Su je da niyyarsu mu dai **hasbunallahu**,
Wa ni'ima, madalla mai tanyon dukan jama'a.
Iyyaka na'abudu bauta wadda ba shirku,
Iyyaka kuma **nasta'inu** a kan gudun bidi'a.
Ya Rabbi shirye mu hanya wadda babu kwana,
Hanya ta bayin da suka san kamilar da'a.

¹ Tattalin jama'a, yana nufin riƙo da tafarkin **Sunna wal Jama'a**.

Hanyar wadān nan da kai ni'ima gare su duka,
Ai ban da hanyar miyagu tarkacen bidi'a.
A kan rantse-rantsen bidi'a kuma, ya ce:
Ga wani jawabi da yai suka ga al'ada,
Ta rantsuwar jahili don ƙarfafar bidi'a.
Da ɗai ba ka ji shi ya rantse da Allah ba,
Don ƙarfafawar batunsa don yana bidi'a.
Sai dai ya rantse da hubbare na kakansa,
Ko ko da tsohon ubansa a Majalisar bidi'a.
Ko ko ya rantse da shehunnai da sunka wuce,
Domin ya ƙarfafa zance, kaito ɗan bidi'a.
Kamar ya rantse da Ahmadu Shehu Tijjani,
Ko Shehu Jilani, wai a zatonsa yai ɗa'a.
Ko ko da aradu kwarankwatsa tabbatar tsafi,
Bisa rantsuwarsu ta Arna zamanin bidi'a.
Kuma Shehu Dan Hodiyyonmu da shi da Hubbare,
Suna cikin rantsuwar magana ta 'yan bidi'a.
Inko abin ya yi zurfi har ya je matuƙa,
Domin a ƙarfafa zancen Majalisar bidi'a.
Sai kuma a rantse da Annabi ko da Alƙur'an,
Da Mala'ikun Rahamanu a Majalisar bidi'a.
Kai hasali duk Bahaushe jahili tsintsa,
Da furfurarsa yakan rantse a kan bidi'a.

In ka ji ya ce da kai Wallahi karya ce,

Ya dunguma ta yana tuhumar ka ko da ba'a.

Ko ko yana dariya zance na wargi ne,

Ko kuma ya guntse ta **Billahillazi** da ba'a.

Daga karshe, Malamin ya cikashe kasidarsa da fadin:

Allah Ta'ala muna roko ka shirye su,

Su kama igiya ta Allah duk su bar bidi'a.¹

Wannan kasida ta Malam Sa'adu Zungur, uban 'yan bokon Arewa, malamin Aminu Kano a fagen siyasa, tana nuna mana matsayin Sunna a kasar nan. Sa'adu Zungur ba almajirin Abubakar Gumi ba ne (duk abinda na karanta dangane da shi yana nuna bai ta'aba ganin Gumi ba. Haka shi ma Gumi bai ambace shi a cikin littafin tarihin rayuwarsa ba: **Where I Stand**), ba Ustazu ba ne, bai yi karatu a kasar Larabawa ba, shi dan boko ne, amma ya sha Sunna daga maman wannan al'umma wacce aka gina ta a kan Sunna. Bai san Izala ba, kasancewarsa ya rasu a shekara ta 1958, shekaru ishirin kafin a kafa Izala, ba dan Salafiyya ba ne (amma dubi zunzurutun Salafiyyanci a cikin wakarsa) duk da haka mai karatu ya ga yadda yake kira zuwa ga Sunna, yana yakar bidi'a. Babu shakka wannan yana nuna matsayin Sunna cewa, ita ce 'yar gida, bidi'a kuwa bakuwa, mai shigege.

Kuma na tsakuro daga bangarorin wannan kasida masu tsawo saboda in tuna wa mai karatu da Adabinmu mai gwabi da kayan gado na ilmi wanda iyayenmu suka bar mana, amma a yanzu mun jefar saboda mun jahilci kanmu.

Bambancin Yakar Bidi'a da Tsaurin Ra'ayi

Wasu mutane suna kasa bambancewa tsakanin yakar bidi'a da tsaurin ra'ayi. Sai su dauka cewa duk mai kira zuwa ga ri'ko da Sunna ya jefar da bidi'a mai tsananin ra'ayi ne. Wannan zato tushensa shi ne rashin sani, da sauraron makiyan Musulunci, masu sukar mabiyansa da cewa su masu tsananin ra'ayi ne.

¹ Duba Wakar Bidi'a a kundin **Wakokin Sa'adu Zungur**, bugun NNPC, Zaria, 1968, shafi na 1-6.

Riko da Sunna da yaƙar bidi'a shi ke tsare Musulunci daga lalacewa, da canjawa ta hanyar ƙari ko rafi, kamar yadda tsoffin addinai suka lalace, suka canja. Addinin Musulunci shi ne addini na ƙarshe da Allah ya yi nufin ya wanzu kamar yadda ya saukar da shi ba tare da sauyawa ba har zuwa ƙarshen zamani. Don haka Allah ya tanadi wasu mataƙai na tsare shi da kiyaye shi don kada ya canja ko ya sauya. Daga cikin waƙan nan mataƙai akwai tsare littafin Musulunci, Alkur'ani, daga sauyawa kamar yadda aka sauya Attaura da Linjila, da tsare Sunna wacce ita ce fassarar Alkur'ani a aikace daga gurɓacewa.

Allah Maɗaukaki ya ɗauki nauyin tsare Alkur'ani shi da kansa, kamar yadda ya ce, “Lalle mu ne muka saukar da Ambato (Alkur'ani), kuma lalle mu, haƙiƙa, masu kiyayewa ne gare shi.” (Suratul Hijr: 9). Haka nan, ya tsare Sunna ta hanyar umarni da riko da Sunna da yaƙar bidi'a a bisa harshen Manzonsa, kamar yadda muka gani a cikin hadisai ingantattu.

Saboda haka, masu yaƙar bidi'a suna bin umarnin Manzon Allah ne, ba wani abu sabo suke ƙirƙira ba. Su masu gadin Musulunci ne, masu tsare shi daga lalacewa kamar yadda tsoffin addinai suka lalace. Ba don aikin masu yaƙar bidi'a ba da yanzu Musulunci ya zama kamar Kiristanci, babu abinda zai rage a cikinsa sai sunansa kawai. Shi ya sa yaƙar bidi'a ya zama mafi girman ibada, sama da ibadojin nafila da yaƙin jihadi, kamar yadda magabatan al'umma na ƙwarai suka tabbatar.¹

Bidi'a tana Rusa Duniya da Addini

Ma'anar bidi'a, kamar yadda muka gani a farkon littafin, ita ce, “Kagar wani abu a cikin addini wanda ya yi kama da addinin, amma ba ya cikin addini.”² Wannan yana nufin bidi'a algus ce a cikin addini, kamar yadda za'a ƙara ruwa a cikin nono don nonon ya ƙara yawa. Babu shakka ƙara ruwa a cikin nono bata nonon ne, kuma ko yaya ruwan ya gauraya da nonon ba zai zama nono ba. Banda wannan kuma, ƙara ruwa a nono, koda ya ƙara wa nonon yawa a ido, a haƙiƙa rage masa inganci zai yi.

¹ Domin bayani, duba farkon wannan littafi.

² A duba **Ihya'us Sunna wa Ikhmadul Bidi'a** na Usmanu Danfodiyo, bugun Darul Fikir, Bairut, 1962, shafi na 22.

Da za mu dauki misalin algus a nono mu mayar da shi algus a cikin magani, da sai munin al'amarin ya kara bayyana. Domin maganin da aka kara masa ruwa, banda rasa karfinsa na magance ciwo, yana kuma iya zama sanadin cuta. Wannan dai-dai wa daida shi ne misalign bidi'a a addini.

Idan muka dauka cewa, addinin Musulunci ga Musulmi shi ne maganin matsalolin duniya da na lahira, sai mu fahimci cewa yi wa wannan magani algus babu abinda ya fi shi hadari.

Hadarin bidi'a ga addini a fili yake; saboda ibadar mai bidi'a ba'a karbar ta. Idan kuwa bidi'ar ta zamo a cikin kuduri ne ko akida, to a wannan lokaci hadarinta ya fi tsanani, saboda tana iya kai mai ita ga kafirci, wal iyazu billahi!

Amma dangane da hadarin bidi'a ga rayuwar Musulmi, ya ishe mu misali yadda kide-kiden bidi'a na yabon Annabi (wai ma!) da waliyyai ya kai mu ga kide-kiden finafinan Hausa, da yadda samarin al'umma suka zama 'yan daudu a yayin da 'yan matan Musulmi suka zama kilakai. Bari mu daina yaudarar kanmu. Duk mace Musulma, baliga, da ta kafa gabanta, ta kafa bayanta, aka yi kallo aka biya, to wannan sunanta KARUWA. Haka nan, duk Musulmin da ya bar 'yarsa ko matarsa, ko wata mace da yake da hannu a kanta, tana neman kudi ta hanyar yin rawa ana kallo ana biya, to sunansa DUYUTH.

Yawancin mawaƙan Hausa da ake kira mawaƙan zamani, mazansu da matansu, sun fara waƙa ne daga makarantun Islamiyya na 'yan bidi'a masu koya wa yara waƙe-waƙe da sunan addini da son Annabi. Idan mai karatu yana so ya tabbatar da wannan, sai ya saurari hira da ake yi da irin waƙan nan mawaƙa a gidajen radiyo da sauran kafafen labarai, zai ji daga bakinsu.

A fili take cewa, matasan da suka zama kilakai da 'yan hamsin ba za su fulla wani abin ku-zo-ku-gani ba a al'amuran duniya. Banda lalata da zinace-zinace da shaye-shaye da aikata laifi, wani yayi har da kisan kai, ba ka jin kome daga waƙan nan matasa, waƙanda bidi'a ta kai su ta baro.

Ba wai sana'ar fim ce ake zargi ba a nan, a'a tarbiyyar da ta bata sana'ar ita ake zargi. Tarbiyyar 'ya'yan al'umma a kan kide-kide da waƙe-waƙe da raye-raye, da nuna musu cewa wannan addini ne, shi ne abin zargi. Idan aka lura, masu finafinan Hausa da wasan kwaikwayo na zamanin da, waƙanda gidajen talabijin na

ƙasar nan masu yawa suka kwashe shekaru suna nunawa, ba'a samu barna ta bayyana a tsakaninsu ba, kamar yadda ba su yi mummunan tasiri ga masu kallon su ba, saboda su ba su tarbiyyantu a cikin bidi'a ba. Maimakon haka, sun taso a cikin al'umma wacce take ƙyamar bidi'a, saboda haka fina-finansu da wasan kwaikwayonsu ba su bata tarbiyyar mutane ba.

Kafirai Suna Abota da 'Yan Bidi'a

Saboda tasirin bidi'a mummuna na rusa addini da duniya, makiyan Musulunci suna abota da masu yada bidi'a da masu kira zuwa gare ta. Wani dalili kuma da yake kusanta 'yan bidi'a da kafirai shi ne cewa wata bidi'ar, kamar bidi'ar Shi'a, a haƙifa daga cikin kafircin ta fito.¹ Don haka dangantaka tsakanin irin waƙan nan bidi'o'i da kafirai ta wuce dangantakar abokai, dangantakar 'ya'ya da iyayensu ce.

A littafi na biyu a Jerin Littafan Sufanci, na rubuta kamar haka:

Bidi'a kishiyar Sunna ce kuma ita ce adireshin bata, kamar yadda Salim Alhilali yake faɗi a cikin littafinsa **Albid'ah wa Atharihal Sayyi' fil Ummah**. Wannan ya sa ake samun karkata ga juna da soyayya da ƙauna da jibinta tsakanin 'yan bidi'a da mabiya sauran addinai karkatattu. Kuma gwargwadon kaushin bidi'a, gwargwadon kusancin masu bin ta da waƙan nan mutane. Wannan ya sa 'Yan Shi'a suka fi sauran 'yan bidi'a duka kusanci da kafirai da mushirikai a tsawon tarihinsu, saboda bidi'arsu ta fi ko wacce bidi'a kaushi da muni.

Idan mutum yana neman misali a kan wannan, sai ya dubi auren zobe da ya kasance tsakanin madugun 'yan Shi'a na Nijeriya, Malam Ibrahim Ya'akub Alzakzaki, da gwamnatin Olusegun Obasanjo. Zakzaki ya shekara ishirin yana adawa da gwamnatoci dabam-daban, yana kiran su gwamnatocin dagutu. Gwamnatin Shehu Shagari da Muhammadu Buhari da Ibrahim Babangida da Sani Abacha da Abdussalami Abubakar duka a wurin Zakzaki gwamnatocin kafirci ne da dagutanci; sai gwamnatin Obasanjo ita ce Musulma! Zakzaki ya yi tsundum a cikin wannan gwamnati, inda ya karɓi muƙamin mai bai wa shugaban ƙasa shawara na musamman, kuma Obasanjo ya yi amfani da shi wajen ƙara rarraba kan

¹ Dangane da tushen Shi'anci, duba **Bacin Tafarkin 'Yan Shi'a**, shafi na 7-9.

Musulmi da raunana karfinsu, da nufin cimma manufarsa ta karya Musulmin Nijeriya da danne su da mayar da su bayi a kasarsu ta haihuwa.

Alafar ‘yan Shi’a da kafiran Nijeriya ta kai a yau suna fita tare a wajen bukukuwan addini na ‘yan Shi’a, kamar yadda muke gani a jerin gwanonsu da suke kira Maulidi, inda Kiristoci suke fitowa su ma a jera tare da su, alhali suna dauke da Kuros, watau katakon da suke bautawa.

Sufanci shi ma, a matsayinsa na tafarkin bidi’a, yana da kyakkyawar dangantaka da kafirai tun ba yau ba. Ga misali, tun shekaru aru-aru marubutan nan kafirai da aka fi sani da sunan Gabasawan-Giri (Orientalists), sun yi ta yin rubuce-rubuce suna yabon Sufanci, suna bayyana cewa ya fi ko wace mazhaba ta Musulunci sassauci da inganci. Mashahuran Gabasawan-Giri kamar su Bayahude Kenneth Cragg mai littafin **The Call from the Minaret** da Bayahude Gold Zeher mai littafin **Studies in the Sunnah** da Banasare Gibb mai littafin **Whether Islam?** da sauransu, duka sun yabi Sufanci a cikin rubuce-rubucensu, inda suka bayyana shi da cewa shi ne Musulunci mai sassauci, wanda ya san girman sauran addinai kuma yake zaman lafiya da mabiyansu.

Amma mai karatu ba zai yi mamakin wannan dangantaka ba idan ya dubi maganganun manyan Sufaye kamar su Muhyiddin binu Arabi, wanda suke yi wa lafabi da **Alshaihul Akbar**, wanda yake cewa a cikin wata kasida tasa:

Hakika zuciyata ta kasance tana karbar ko wace irin sura (ta ibada),

(Ta zama) wurin kiwon bareyi da wurin ibadar Kiristoci.

(Ta zama) dakin gumaka da Haramin Makka,

(Ta zama) allunan Attaura da gafakar Kur’ani.

Ko kuma kamar yadda wani babban shaihinsu, Aljiyali, yake cewa:

Ina miƙa kaina inda duk zuciyata ta ja ni,

Ba na jayayya da hukuncin son zuciya.
Wani lokaci ka gan ni cikin masallaci ina sallah,
Wani yayi kuma ka gan ni a coci ina holewa.
Idan yin haka ya zama sabo a hukuncin Shari'a,
To lallai a hukuncin Hakika biyayya ne da da'a!

Idan mai karatu ya duba sai ya ga cewa idan Yahudawa da Kirista sun yabi Sufanci ai ba wani abu suka yi ba, a hakika, face ramawa kura aniyarta.

Bayan hare-haren da aka kai a kasar Amurka ranar Talata 11 ga watan Satumba, 2001, gwamnatin Amurka ta dauki wasu mata kai domin tunkarar kalubalen masu jihadi waƙanda take kira 'yan ta'adda. Daga cikin waƙan nan mata kai har da lalubo Musulmi waƙanda suke bin Musulunci mai sassauci, irin Musuluncin da Amurka za ta iya zaman lafiya da shi, da ba su taimako na dukiya da daurin gindin siyasa da goyon bayan kafafen yada labaru, da sauransu, domin a yi amfani da su a yaki Musulmi masu tsaurin ra'ayi (mabiya Sunna da sauran masu jihadi), a gurbata koyarwar Musulunci, kuma a kashe wutar jihadi. An bai wa Hukumar Leken Asiri ta Amurka (C.I.A.) wannan aiki, kuma ba tare da bata lokaci ba ta riƙa zaƙulo mabiyar daƙin Sufaye waƙanda ke zaune a Amurka da Turai da sauran ƙasashe, tana kafa su a manyan biranen duniya domin cimma wannan manufa.

Sun kafa cibiyoyi da zawayoyi kuma suna nan suna shagala da kide-kide da raye-raye da koyar da miyagun akidu da almarori waƙanda suke sakwarkwata ƙwaƙwalen mutane, su yashe zukatansu, su mayar da su fanko, huhun-ma'ahu, waƙanda ba su da tushe, ba alƙibla, ba madogara, sai iska tana yawo da su kamar mai kayan kara. Wannan shi ne yadda Amurka take son Musulmi su zama; domin ta samu saukin taushe su, ta hore su, kuma ta cusa kafirci a cikin zukatansu waƙanda suke wayam.

Daga cikin irin waƙan nan cibiyoyi akwai babbar zawayi da suka buƙe a birnin New York wacce wata shaihana mace take shugabanta. Babban aikin wannan zawayi, wacce take da reshe a birnin San Fransisco, shi ne 'yantar da mata

Musulmi waƙanda wai Musulunci yake bautar da su da danne haƙƙinsu, da kuma ƙago wani Fikihu na zamani wanda yake kulawa da haƙƙin mata! Daga cikin irin mabiya wannan zawiya ne aka samu wata mace limamiya mai suna Dr. Amina Wadud wacce ta jagoranci sallar Jumma'a, inda maza da mata suka tsaya a sahu ɗaya. Wannan ya faru a birnin New York ranar 18 ga watan Maris, 2005 kuma kafafen yaɗa labarai na duniyar kafirai sun yayata shi, suna kiran sa “Abin tarihi mai muhimmanci, kuma aikin tajdidin Musulunci mai nuna ci gaba!”

Akwai kuma wani shaihin ɗariƙar Naƙashabandiyya (reshe ne na ɗariƙar Kadiriyya) wanda suka kafa shi a tsibirin Kuburus, ko kuma Cyprus (ƙasa ce ta Turai wacce rabin mazaunanta Musulmi ne Turkawa, rabi kuma Kirista Girkawa). Aikin wannan shaihi shi ne ya sa gaba da ƙiyayya tsakanin Larabawa da Musulmi waƙanda ba Larabawa ba, kuma ya wargaza tunanin Musulmin ƙasarsa, ya sa hayaniya a cikin ƙwaƙwalensu, ya bar su fankan-fayau.

Gidan talabijin na Aljazeera ya watsa wata hira da ya yi da wannan shaihi ranar Alhamis, ɗaya ga watan Afrilu, 2004. Daga cikin maganganun da ya faɗi a cikin hirar ya ce wai sai da ya buga wa Annabi (SAW) waya ya nemi izini, sa'an nan ya yarda ya yi hira da gidan talabijin ɗin!! Shaihin yana koyar da cewa Larabawa ba bisa addini suke ba (yana nufin mabiya tafarkin Sunna da waƙanda ake kira ‘yan Wahhabiyya), domin su wai bawon Musulunci suke riƙe da shi, shi kuwa shaihin, da shi da ire-irensa, su ne suke riƙe da ƙwanduwa!

Haka nan Amurka da kafircin duniya suke ƙoƙarin ciccida launin Musulunci wanda suke kira mai sassauci, Musuluncin kide-kide da raye-raye da barace-barace, Musuluncin almarori da bautar kusheyi, Musuluncin da idan an ce masa “kule” ba ya cewa “cas” kuma idan an mare shi a wannan kunci sai ya juyo da wancan shi ma a mara in ya so a zauna lafiya! Irin Musuluncinmu na Nijeriya dai-dai wa daida, wanda idan Kirista suka kashe ‘ya’yansa, suka rushe garuruwansu da dukiyoyinsu, suka kame matansu a matsayin ganima, sai shugabanni baki ɗaya su taru su ce a zauna lafiya!

Wannan aiki na jaddada Musulunci da Amurka take yi tare da taimakon abokanta masu sassaucin ra'ayi bai riga ya iso ƙasar nan ba tukuna ga saninmu, amma ba ma fitar da tsammani cewa zai iso; domin alamomi suna nuna haka. Shekarun baya kaɗan, an yi wani taro na Sufayen duniya a Moroko, wanda ƙasar

Amurka ce ta dauki nauyin taron, kuma wani babban shaihi daga Nijeriya ya halarta. Bayan gama taron, shaihin ya yi hira da gidan radiyon Muryar Amurka (VOA) sashen Hausa, inda ya fada wa duniya cewa, Amurka ba ta fada da Musulunci amma tana fada da ‘yan Wahhabiyya ne wadanda su abokan gabar Musulmi ne da Kiristoci baki daya.

Wannan yana nufin shaihin darika, kuma dan Nijeriya, ya zama kakakin gwamnatin Amurka, mai magana da yawunta, kuma mai kare ta. Kuma abinda ya fadi ya nuna irin abubuwan da aka tauna a wajen taron.

Wannan duka tunatarwa ce da ya zama wajibi mu yi ta, “domin tunatarwa tana amfanin mumina.” (Suratudh Dhariyat: 55).

Rufewa

A daidai sa’ad da nake rubuta wannan littafi, wani dan shiga shara ba shanun addini ya yi rubutu a jaridar **Daily Trust**, yana sukan wadanda ya kira ‘yan Wahhabiyya kuma yana kare ‘yan Shi’a, inda daga cikin maganganunsa yake cewa: Musulunci ya yarda da ‘yancin addini don me za’a ce babu ‘yancin yin mazhaba?¹

Wannan ita ce musibar jahilci da muke fama da ita a kasar nan. Shi wannan dan taliki ya yi amfani da hankalinsa ne, ba da nassin Alkur’ani ko Sunna ba, don haka ya kai ga fahimtar cewa, tunda Musulunci ya ba da ‘yancin mutum ya yi kafirci in shi ya zaba, don me za’a ce babu ‘yancin yin mazhaba, kamar Shi’a misali, tunda ai kome munin bidi’a ba ta kai ga kafirci ba. Wannan shi ne inda hankalinsa ya kai shi.

Sai maikaratu ya dubi yadda gwanayen Turanci suke shaƙe wuyan alƙalami suna rubutu a cikin jaridu dangane da Musulunci da hukunce-hukuncensa, suna hukuntar da hankali da mandiki, kamar suna jawabin bayan labarai.

Shi wannan dan taliki, wanda Turancinsa ya ruƙe shi, yana ganin ya isa ya fadi a saurara tunda ya ƙware a harshen Nasara, bai lura ba cewa, mutumin da Musulunci ya ba ‘yancin yin addinin da ya ga dama shi ne wanda bai riga ya shigo

¹ **Daily Trust**, fitowar Jumma’a 18 ga watan Maris, 2016, shafi na 59.

Musulunci ba tun farko. Amma idan ya riga ya shigo to dole ne ya bi Musulunci, ba Musuluncin ne zai bi tunaninsa da ra'ayinsa ba, kuma bai da 'yancin da zai fita tunda ya shigo da zabin kansa.

“Babu tilastawa a cikin addini.” (Suratul Bakara: 256) wannan magana ce da Alkur’ani yake fuskantar da ita ga wanda bai riga ya shigo Musulunci ba, amma wanda ya shigo to ga abinda Alkur’ani yake ce da shi: “Kuma ba ya halatta ga mumuni ko mumina, idan Allah da Manzonsa suka hukunta wani al’amari, ya zama suna da wani zaɓi daga gare su. Kuma wanda ya saba wa Allah da Manzonsa, to, haƙiƙa ya bata baƙewa mai bayyana.” (Suratul Ahzab: 36). Hukuncin Allah shi ne Alkur’ani kuma hukuncin Manzonsa shi ne Sunna.

Wata kila wani ya yi tambaya: To wane ne yake da damar faɗin abinda Allah yake nufi da aya, ko Annabi yake nufi da Hadisi, watau waye yake da damar fassara nassi da bayanin manufarsa?

Amsa ita ce: Sahabban Annabi (SAW), Allah ya kara yarda a gare su baki daya, su ne ke da damar fassara nassi da bayanin manufarsa. Saboda su suka karɓo nassin daga bakin Annabi (SAW), ya laƙƙana musu shi, ya bayyana musu shi, ya koya musu shi a aikacr. Kuma Allah ya yarda cewa sun fahimci saƙon da ya aiko Annabinsa da shi, don haka ya kira su mumina, kuma ya yi musu albishir da sakamakon aljanna tun a duniya. Wannan shi ne abinda **Ahalus Sunna wal Jama’a** suke nufi da faɗin: Riƙo da Kitabu da Sunna a kan fahimtar magabata.

Yaƙar bidi’a wajibi ne a kan al’umma, daidæakunta da kungiyoyinta da hukumominta. Wannan wajibi Allah ne ya waɓabta shi da Manzonsa. Da yaƙar bidi’a ne Musulunci yake ci gaba da zama garai-garai kamar yadda Allah ya saukar da shi. Ba don yaƙar bidi’a ba, da yanzu addini ya Musulunci ya zama kamar Kiristanci, inda fada-fada a wasu ƙasashe suke daura aure tsakanin maza biyu, watau suke halasta luwaɗi, duk da cewa an la’anci wannan mummunan aiki a cikin Bayibul.

